

'GENÇLİK ÇAĞI VE ÜLKEMİZDE GENÇLİK SORUNLARI

Doç.Dr. Adnan KULAKSIZOĞLU *

Türkiye'de genç nüfusun oldukça fazla olduğu bilinmektedir. Yaşayanlarımızın yaklaşık yarısı yirmi yaşın altındadır. Her sene aramıza yeni doğan çocuklar katılmakta, nüfusumuzun, bu arada gençlerimizin sayısı giderek artmaktadır. Çoğalmanın hızlı olması, her yıl daha çok insanın önce barınma, beslenme gibi temel ihtiyaçlarının, sonra da eğitim, işe yerleştirme gibi ihtiyaçlarının karşılanmasını gerektirmektedir. Bunun yanında hızlı bir değişme içindeyiz. Köylerden şehir merkezlerine göç bir takım sosyal ve kültürel değişimleri de beraberinde getirmektedir. Köylerde daha hakim görünen gelenekler, ahlakî ve dinî tutum ve değerler, şehir hayatında aile yapılarının ve ekonomik şartların değişmesine paralel olarak eski bağlayıcılığını koruyamamaktadır.

İç göçün ve hızlı çoğalmanın yanı sıra ülkemizde insanlararası haberleşme artmıştır. Televizyon ve diğer yayın organları artık ülkemizin en uzak noktalarına kadar ulaşmaktadır. Halkımız, gelir seviyesi yüksek toplumlardaki hayat tarzı, kişilerarası ilişkiler ve dünya görüşleri hakkında TV yolu ile doğrudan bilgi sahibi olmaktadır.

Gençler ve çocuklar çevrelerindeki değişiklikleri önceki nesile göre daha çabuk öğrenebilir. Çünkü genç yeni bilgi, davranış ve tutumları öğrenmeye karşı hazırlıklıdır. Öğrenilen her yeni bilgi yeni davranış değişikliği doğurmaktadır. Gençler anne-babalarına göre daha kolay öğrenebildiklerinden onlardan farklı tutumlar içinde olabilirler. Yeniliklere karşı gençlerin daha açık olması, yeni tutumlar edinmelerindeki kolaylık, onların anne ve babalarından farklı davranışlar içinde olmalarına ve bu da aralarında çatışan ve sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Anne ve babalar ve toplumdaki diğer yetişkinler gençlere karşı gösterdikleri sevgi, verdikleri destek ölçüsünde onlarla olumlu ilişkiler içinde olacaklardır. Yetişkinlerden beklediği sevgiyi ve desteği bulamayan gencin onlarla çatışması olması doğaldır.

Genç kimliğini bulmak ve kendine bir yol çizmek ister. Ülkemiz birbirinden farklı fikir ve tutumların etkisine açıktır. Öncelikle büyük şehir merkezlerinde birbirinden çok farklı yaşama biçimi ve dünya görüşleri gençler tarafından gözlenebilir. Kendine uygun bir yaşama biçimi arayan bu genç çevrelerin etkisinde kalmaktadır. Kimlik arama ve kendini ispat etme dönemindeki bir insan için hangi değer hükümlerine ne ölçüde uyacağı ve uymayacağını kestirmek güç olmaktadır.

Toplumumuzdaki hızlı değişme, aile yapılarının ve ailedeki bireylerin rol ve statülerinin değişmesine de sebep olmuştur. Köy ve kasabalardaki erkeğin söz sahibi olduğu kalabalık aileler yerine, şehirlerde daha az kalabalık, küçük aileler ortaya çıkmıştır. Kadının ev dışında maaş getiren bir işte çalışması onu eskiye göre daha çok söz hakkına sahip kılmıştır. Aile içindeki bu değişikliğe tarafların uyum sağlaması, yeni tavır alışları öğrenmesi ve içine sindirmesi zaman alır. Bu gibi sosyal değişikliklerden en çok etkilenen gençlik kesimidir.

Gençlik döneminde vücuttaki hızlı değişme ve gelişmeye uyum sağlama konusundaki güçlükler, değişen çevreye ayak uydurmadaki zorluklar, ülkemizde hızlı nüfus artışının ve iç göçün ortaya çıkardığı sosyal değişiklikler ve nihayet ekonomik sıkıntılar yarattığı problemler gençlik sorunlarının da kaynağını oluşturmaktadır.

* Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi.

Kısaca gençliğimizin sorunları ülkemizin içinde bulunduğu sosyal siyasal ve ekonomik problemlerden ayrı düşünülemez. Doğaldır ki sorunları en aza indirilmiş bir gençlik kitlesi her açıdan daha sağlıklı olacak ve yarınına daha çok sahip çıkacaktır.

GENÇLİKLE İLGİLİ TANIMLAR VE YAŞ SINIRLAMALARI

Millî Eğitim Bakanlığı'na göre gençlik "buluş çağına erme sebebi ile biyopsikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan çocukluk ve genç yetişkinlik arasında kalan 12-24 yaşları arasındaki gruptur." UNESCO'nun tanımına göre genç öğrenim yapan ve hayatını kazanmak için çalışmayan ve evi olmayan insandır. Gençlik çağının başlangıcı ve sonu konusunda ileri sürülen yaş sınırlamaları da birbirinden farklıdır. Meşhur Türk Filozofu İbni Sina'ya göre delikanlılık 30 yaşlarına kadar devam eder (Keklik 1987).

UNESCO'nun tanımlamasında gençlik çağı 15-25 yaşlarında gösterilmektedir.

Birleşmiş Milletler Örgütü'ne göre gençlik çağı 12-25 yaşları arasındadır.

Gençliğin başlangıcı, sonucu ve buluş çağı hakkında ileri sürülen zamanlar izafi (göreceli) yaş sınırlamalarıdır.

Gençlik çağının başlangıcı gibi, gençlikten yetişkinliğe geçmek de farklı toplumlarda birbirinden başka kriterlere bağlı olabilir.

Bir gencin yetişkin sınıfta yer alması, yetişkin sorumluluklarını taşıması ve rollerini oynamaması onun yetişme şartlarına, zekasına, çevresindeki bireylerle kurduğu ilişkiye bağlıdır. Bu bakımdan kesin yaş sınırları yerine, yaklaşık zaman dilimleri belirlemek yerinde olur.

Bedence ve boyca büyümenin durduğu yaş sınırlar biyolojik olarak gençlik çağının bittiğine bir işaret olarak gösterilebilirse de bu kesin bir belirti olamaz. Büyümenin sona ermesinde önemli ferdî farklar görülmektedir. Biyolojik faktörlerin yanında daha çok sosyolojik veriler genç ve yetişkin ayrımları konusunda fikir vermektedir.

Toplumumuzda evli olmak, askerliğini yapmış olmak, ekonomik bağımsızlığını kazanmış olmak, bir iş veya meslek sahibi olmak, ebeveyninden ayrı yaşamak, üniversiteden mezun olmak veya seçimde oy kullanmak diğerleri tarafından "yetişkin bir kişi" gibi algılanmaya yol açan değişikliklerdir.

Ergenlik çağı sonu ve genç yetişkinlerin başları olarak kabul edilebilen yaş sınırları 21 yaşları civardır. Okumakta olan gençlerin, hiç sene kaybetmediklerinde bu yaşlarda üniversiteyi bitirmek üzere olacaklardır. Okumayan erkek gençler ise 21 yaşlarında askerlik hizmeti içindedirler.

Bu yaşlardan sonra; üniversiteli gençler için askerliğini yapma, okul dışındaki gençler için ise iş bulma gibi görevler için zamana ihtiyaçları vardır. Ayrıca tahsil hayatındaki uzamalar, lisans üstü çalışmaları, okul dışı gençlerde iş kurma veya iş bulmadaki gecikmeler bireyin hayata atılmasını, ekonomik bağımsızlığını kazanmasını ve dolayısıyla evliliğini ve yetişkin rollerini kazanmasını ertelemesine sebep olmaktadır. O zaman da "uzamış gençlikten" söz edilebilir (Tezcan 1981, s.4).

Bu açıklamalardan sonra insan hayatındaki önemli dönemleri ve yaş sınırlarını şu şekilde belirtebiliriz.

I. Çocukluk

A. Bebeklik	Doğuştan 2 yaşına kadar
B. İlk Çocukluk	2 - 6 Yaş
C. Okul Çocukluğu	7 - 11 Yaş Kızlar 7 - 13 Yaş Erkekler

II. Ergenlik

A. Bulûğ (Erinlik)	Kızlar 11 - 13 yaş Erkekler 13 - 15 yaş
B. Ergenliğin ortaları	11/13 Yaşlarından 17 yaşlarına kadar
C. Ergenliğin sonları	18 - 21 yaşları

III. Yetişkinlik

A. Yetişkinliğin başları (Genç Yetişkinlik)	22 - 30
B. Yetişkinliğin ortaları	30 - 40
C. Yetişkinliğin sonları (Orta Yaşa Geçiş)	40 - 45

IV. Orta Yaşlılık	45 - 65
V. Yaşlılık	65 - 75
VI. İhtiyarlık	75 ve üstü

Yukarıda belirtilen yaş sınırlarının oldukça genel nitelikler taşıdığı kabul edilmelidir.

Ergenlik insanda bedence, boyca büyümenin hormonal, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel ve zihinsel değişme ve gelişmelerin olduğu, buluşla başlayan ve bedence büyümenin sona ermesi ile sonlandığı düşünülen özel bir evredir.

Gençlik ise ergenliği de kapsayan ve üst yaş sınırının daha geniş olduğu bir çağdır. Gençlik tabirinin "ergenlik" yerine kullanılması yanlış olmaz. Ancak ergenlik derken büyüme ve gelişmenin olduğu özel bir çağ kastedilmektedir.

Genç; okuyan veya tam bir meslek sahibi olmamış, evlenmemiş, anne ve babası ile beraber yaşayan veya, anne ve babasının (ailesinin) desteğinde yaşamını sürdüren bir birey olarak da tanımlanabilir.

NÜFUS OLARAK GENÇLİK

Ülkemizin yapısını yakından tanımak için, toplumumuzu oluşturanların sayısını ve hangi yaşlarda ne kadar kişinin yaşadığını bilmek gereklidir.

Genel nüfustaki artış hızı, nüfusumuzun köy ve şehirlere göre dağılımı, köyden şehirlere göçün, başka deyişle şehirleşmenin hızı da toplumumuzun demografik yapısını tanımamızı kolaylaştırır.

Cumhuriyet kurulduktan sonra ilk nüfus sayımı 1927 de yapılmıştır. Daha sonra her beş yılda bir düzenli olarak sayım yapılmaktadır. 1927, 1950, 1970 ve 1985 nüfus sayımı sonuçları, nüfusumuzun artış hızı konusunda fikir verebilir.

1927	13 684 270
1950	20 947 188
1970	35 605 176
1985	50 664 458

İlk nüfus sayımından bu yana geçen altmış üç yılda nüfusumuz dört misli artmıştır. Nüfusun yaşlara göre dağılımı veya genç yaş ortalaması da nüfus yapısını tanıtan bir göstergedir.

1985 nüfus sayımına göre nüfusumuzun medyan yaşı 20,91 dir. Medyan yaş, nüfusu oluşturan kişiler yaş büyüklüğüne göre dizildiğinde en ortada kalan kişinin yaşıdır (Genel Nüfus Sayımı, s.XXIV). Buna göre ülkemizde yaşayanların yaklaşık yarısı 20 yaşın altındadır.

1990 - 1994 yıllarını kapsayan VI. Beş Yıllık Kalkınma Plânına göre 15-24 yaş grubunun 1989 - 1994 yılları arasındaki nüfusu ve toplumun nüfus içindeki oranı aşağıdaki tablodaki gibi tahmin edilmektedir. (s.152)

Yıllar	Toplam Nüfus (bin)	15-24 Yaş Grubu Nüfusu (bin)	15-24 Yaşındaki Genel Nüfus Yüzdesi
1989	55.225	11.225	20.3
1990	56.570	11.540	20.4
1991	57.893	11.834	20.4
1992	59.233	12.148	20.5
1993	60.557	12.447	20.6
1994	61.825	12.681	20.5

Gençlik çağını 12 - 24 yaş olarak alırsak bu yaş grubunda yaklaşık 14,3 milyon kişi yaşamaktadır ve bu yaşlar arasındaki gençlerin genel nüfusa oranı yaklaşık % 27'dir (V. Beş Yıllık Plân Destek Çalışmaları).

Nüfusun artış yüzdesi % 2,16 olarak tahmin edilmektedir. Bu oranın giderek azalacağı ve dolayısı ile 2000'li yıllardaki genç sayısının genel nüfus içinde daha az yer tutacağı öngörülmektedir. Ancak bu azalma oldukça görecelidir ve ülkemiz daha uzun yıllar genç nüfusun yoğun olduğu bir ülke olma özelliğini koruyacaktır.

Köylerde ve şehir merkezlerinde yaşayanların oranları da yıldan yıla şehirler lehine değişmektedir. Gençlerin çalışma okuma ve benzeri sebeplerle daha çok yer değiştirdiği düşünülürse özellikle büyük şehir merkezlerindeki genç nüfusun daha fazla olduğu düşünülebilir.

1950'li yıllarda genel nüfusun yalnızca dörtte biri şehirlerde yaşarken, 1985 nüfus sayımına göre genel nüfusun % 53'ü şehirlerde, % 47'si de köylerde yaşamaktaydı, (s.XXII). Nüfustaki bu hareketliliğin ancak 2000'li yıllarda azalacağı ve daha dengeli bir duruma kavuşacağı düşünülmektedir.

Nüfus artışının hızlı olması ve genç sayısındaki fazlalık her geçen yıl beslenme, barınma, sağlık, eğitim, istihdam (işe yerleşme) gibi temel konularda önemli sayıdaki kitlelere hizmet ulaştırmasını şart kılmaktadır.

Şehirlerin hızla, plânsız ve alt yapıdan yoksun büyümesi, kapatılmaya çalışılan konut açığı, çevre kirliliği, yetersiz belediye hizmetleri sıkıntılardan bazılarıdır.

Bu sıkıntılar ve bunları doğuran ekonomik ve sosyal problemler intibak dönemindeki gençleri daha çok etkilemektedir.

GENÇLİK ÇAĞI İLE İLGİLİ SINIFLANDIRMALAR

Gençleri yaptıkları işe göre veya yaşadıkları şeylere göre veya zihin ve beden özelliklerine göre sınıflandırmak mümkündür.

Genel olarak örgün eğitime devam eden veya okumayan (okul dışı) gençlik grubundan söz edilmektedir. Her iki grup da yaptıkları işe göre farklı problemlere sahiptirler. Okullu gençliğini ilköğretim ikinci kademesindeki gençlik, ortaöğretim gençliği ve yükseköğretim gençliği olarak ele almak, buldukları yaş grubu ve eğitim kurumlarının farklı özellikler taşıması açısından gereklidir.

Okul dışı gençlik okullu gençliğe göre daha geniş bir nüfus kesimini kapsar, bu kesimde çalışan, işsiz, köyde yaşayan ve askerlik hizmetini yapanlar gene yaşadıkları yöreye ve yaptıkları işe göre değişik tutum, tavır ve geleceğe ait düşünceler içinde olacaklardır.

Gençliği taşıdıkları bedenî ve zihnî özelliklere göre, içinde buldukları duruma göre sınıflandırmak da mümkündür. Yaşama ve yetişme şartları, beden ve zihin özellikleri diğerlerinden farklı olanlar gösterdikleri ortak özellikler bakımından gruplandırılabilirler. Bir bakıma gençlik kesimi içinde en çok sorunu olan da bu gruptakilerdir. Bunları Özel Eğitime Muhtaç Gençlik başlığında toplamak müm-

kündür.

Buna göre gençlik kesimi aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir :

I. Okullu Gençlik

- A. İlköğretim İkinci Kademesindeki (Ortaokul) Gençliği
- B. Ortaöğretim Gençliği
- C. Yükseköğretim Gençliği

II. Okul Dışı Gençlik

1. Çalışan Gençlik
2. İşsiz Gençlik
3. Gecekondu Gençliği
4. Köy Gençliği
5. Asker Gençlik

III. Özel Eğitime Muhtaç Gençlik

1. Zihni Olarak Özürlü Gençlik
2. Bedence Özürlü Olan Gençlik
3. Kurum Bakımına Muhtaç Gençlik
4. Suçlu Gençlik
5. Yurt Dışında Yaşayan Gençlik
6. Üstün Yetenekli Gençlik

Gençlik çağı ve problemleri ile ilgili çeşitli yayınlarda yapılan sınıflandırmalar birbirinden biraz farklılıklar göstermektedir (Gökçe 1971 ve Köknel 1981).

GENÇLİK (ERGENLİK) ÇAĞININ ORTAK ÖZELLİKLERİ VE SORUNLARI

İnsanoğlu doğumu ile ölümü arasındaki ömür çizgisi içinde farklı dönemlerden geçmekte ve beden yapısına göre, içinde bulunduğu yaşa göre bu dönemlerde farklı özellikler göstermektedir.

İnsan hayatı genel olarak çocukluk, gençlik, yetişkinlik, orta yaşlılık, yaşlılık ve ihtiyarlık olmak üzere altı evreye ayrılabilir. Bu evrelerden diğerine geçişte kesin yaş sınırları yoktur. Bununla beraber gelişimde belirli ve ardışık bir seyir izlenir. Bu gelişme seyri bütün insanlar için aynıdır. Gelişme sırasında geçilmesi gereken basamaklar atlanamaz. Bir önceki gelişme aşaması bir sonrakine basamak teşkil eder.

İnsanın bütün yönleri ile nasıl birisi olacağı, saçının, teninin ve gözünün rengi, mizacı veya kişilik özellikleri, duygu ve heyecanı tepkileri, boyu ve kilosu veya zihni özellikleri katılımla soyundan aldığı mirasa ve içinde yaşadığı çevre şartlarına bağlıdır.

Genel olarak "buluğa girme" çocukluktan gençliğe geçişin bir işareti olarak kabul edilmektedir.

Değişik ırklara mensup, farklı iklim ve beslenme şartlarında yetişen çocukların buluğ dönemine girme yaşları da farklıdır.

Çocukluk döneminin sonlarında ve gençlik döneminin başlarında görülen boy artışının gençlik dönemine geçişte önemli bir belirti olduğu kabul edilirse, ülkemizde yapılan bir araştırmaya göre boy artış hızının en yüksek olduğu yaşlar kızlar için 12, erkekler için 14'tür, (Neyzi ve Alp 1977). Ortalama olan bu tarihten bir yıl sonrası yani kızlar için 11-13, erkekler için 13-15 yaşları buluğ-erlilik (puberty) dönemi olarak kabul edilebilir. Bilindiği gibi cinsel değişme ve gelişmenin olduğu, cinsel özelliklerin kazanıldığı dönem buluğ dönemidir.

Buluğ çağıdaki gencin vücudunda, bedeninin boyunu ve yapısını değiştiren hızlı

değişiklikler olur, zihni yapısında ve ilgilerinde gelişme görülür, her iki cins de fizik ve fizyolojik (hormonal) olarak cinsel gelişmelerini tamamlarlar. Kızlar erkeklerle göre iki yıl kadar önce gençliğin başlangıcı olan buluş çağına girerler. Erkek çocukların seksüel olarak olgunlaşmaları ortalama 13 yaşlarında başlayıp iki yıl kadar sürdüğü halde, kızlar 11-12 yaşlarında buluş çağına girerler ve erkeklere göre daha kısa bir zaman sürecinde cinsi olgunluğa ulaşırlar.

Pek çok uzman, gençlik dönemini, çocukluk döneminin sonu ile yetişkinlik döneminin başlangıcında yer alan bir geçiş dönemi olarak nitelemiştir (Blair, Jones 1964, s.1). Bu dönem hızlı ve sürekli bir gelişim ve değişim dönemi olarak bilinmektedir. Genç bu çağda anne babası ve çevresindeki yetişkinler tarafından ne tam yetişkin ne de çocuk olarak algılanmakta ve anne-baba ve yetişkinler, gençlerin neleri yapabilecekleri ve neleri yapamayacakları konusunda birbirinden farklı fikir ve yaklaşımlar ileri sürülmektedir.

13 ile 17 yaşları ergenliğin başları olarak kabul edilir. 17 yaşlarından sonra gençler hem buldukları yaş grubu gereği hem de içinde buldukları sınıf seviyesi dolayısı ile gelecekleri ile ilgili olarak önemli kararlar almak durumunda kalırlar. Bu nedenle 17 yaştan sonraki yıllar ergenlik döneminin son yıllarıdır. Üniversite yıllarına karşılık gelen 18-21 yaşları arasında gençlerde dengeli hareketler artar. Karşılaştığı sorunları ele alma ve onlarla baş etme konusunda daha uyumludur. Yetişkinler de gence karşı gösterdikleri tavırlarında daha az müdahaleci davranmaktadırlar (Hurlock 1985, s.124).

Hemen bütün toplumlarda gençlik çağı fırtınalı geçen bir dönem olarak gösterilmektedir.

Ergenlerdeki problem ve çatışmalar birbirinden çok farklı nedenlere bağlı olarak ortaya çıkmakla beraber bunları; ergenlik sırasında gençte meydana gelen fiziki, cinsel, duygusal ve sosyal gelişmelerin gençte yarattığı farklılaşmaya bağlı nedenler ve ergenlerin dış dünya (akranları, çevresindeki yetişkinler, okulla, meslekle, gelecekle, ailesi) ile ilgili beklentilerine bağlı diğer nedenler olmak üzere iki ana grupta toplamak mümkündür. Açıklanacak gelişim yüzleri ve buna bağlı problemler gençlerde yaygın ve ortak olarak görülen sorunlardır.

1. FİZİKİ GELİŞME VE BUNA BAĞLI SORUNLAR

Gençlikte görülen boyca ve ağırlıkça büyüme ve gelişmenin yanında vücudun organlarında farklılaşmalar olur, Önce el ve ayaklar büyür, sonra kollar uzar. Kollar ve bacakların vücudun diğer organlarına göre olan oranları değişir. Kaslar ve kemik yapısında gelişme görülür. Yüzün yapısında da orantısız bir büyüme ve gelişme vardır. Önce burun büyür, gözlerin arası açılır. Ön dişler ve çenenin büyümesi belirgindir.

Yüzün görünüşünde görülen bu simetrik olmayan büyüme ve gelişmeler ve vücudun çeşitli organlarındaki orantısız büyümelerden kaynaklanan beden kontrolündeki güçlükler, ergenliğin başlangıcındaki genç için kaygı verici olabilir.

Gencin fizikî gelişme ile ilgili kaygı ve sorunları:

1. Anî boy uzaması, el, ayak ve kollarda büyüme sonucu organlarda ortaya çıkan orantısızlık gencin hareketlerini kontrol etmesini güçleştirir. Bunlar genç için problemlere neden olabilir. (Varış 1963, s.27-36).

2. Yüzün yapısında gelişme sırasında ortaya çıkan simetrik olmayan görünüş ve yeni ifade tarzına uyum güçlük ve kaygı yaratır.

3. Boyun akranlarına göre uzun veya kısa olması, onlara göre zayıf veya şişman olması ve gelişmede geç kalmış olma genç için üzüntü konusudur.

4. Dış görünüşü, giyim kuşamı, saçının şekli temel ilgi konusudur. Gençliğin başlarında bunlardaki bir düzensizlik bireyi üzer.

2. SEKSÜEL GELİŞME VE BUNA BAĞLI SORUNLAR

Gençlik döneminin başlarında bireyin vücudunda, üreme organlarında, duygu, düşünce ve tavırlarında kende cinsine ait özelliklerin geliştiğini ve olgunlaştığını görmekteyiz.

Ses çocukluktakinden farklı olarak değişmeye, olgunlaşmaya başlar. Genç başlangıçta ses tonunu ayarlayamaz, önceleri ses çatallayarak çıkar, sonra ses telleri gelişimini tamamlar, gencin ses tonu da olgunlaşır.

Erkeklerde göğüs kapesi ve omuzlar genişler. Kızlarda omuz, kalça ve göğüslerde deri altı yağ dokusu artar. Her iki cins de kendi özelliklerine uygun bir görünüm alar.

Deni altı yağ bezlerinin çalışması sonucu salgılanan bez kanalları tekrar yüzde siyah noktalar oluşur. Yağ birikimi şişer ve ergenlik sivilceleri meydana gelir.

Üreme organlarında ve koltuk altlarında tüylenme tamamlanır. Ter bezlerinde artış olur. Çocukluktan farklı olarak terlemede artış görülür.

Erkeklerde sakal ve bıyık çıkmaya başlar.

Her iki cinsin üreme organları kendi cinslerinin üreme hücrelerini üretecek hale gelir.

Gencin seksüel gelişme ile ilgili kaygı ve sorunları:

1. Yüzünde oluşan sivilceler ve siyan noktalar genç için üzüntü konusudur.

2. Artan cinsel duyguların ve seksüel kaynaklı içgüdülerin baskısı altında bulunabilir. Kendi kendini tatminden suçluluk hissi ve huzursuzluk duyabilir. Dikkatini yoğun şekilde kendi bedenine yöneltmiştir.

3. Üreme organlarının yapısı, çalışması ve seksüel gelişmenin seyri hakkında bilgilendirilmek ihtiyacındadır.

4. Sakal-Bıyık çıkmasında akranlarına oranla geç kalmış olmak, çok seyrek veya çok sık sakallı olmak üzüntü konusu olur. Benzer şekilde kızlar için çok büyük veya küçük göğüslü olmak üreme organlarının çalışmasında görülen bir düzensizlik üzüntü konusu olmaktadır.

5. Karşı cinsle ne şekilde ve nasıl arkadaşlık kuracağı, neleri konuşacağı, gelecekte ne şekilde nasıl bir yuva kuracağı gençliğin başındaki birçok genç için problemdir.

6. Cinsel sapmalar ve cinsel hastalıklar konusunda duyarlıdır. Bu konularda bilgilendirilmek ister.

3. DUYGU VE HEYECANLARDA GELİŞME VE BUNA BAĞLI SORUNLAR

Çocukluktan Gençliğe doğru değişen yaşla, beden yapısı ve cinsî olgunlukla ve değişen çevre şartları ile gencin duygularında değişme olur. Gencin duygu ve heyecanlar yönünden gösterdiği tipik davranışlar vardır.

Duygu ve heyecanların değişme hızı çabuktur. Huzursuz ve kararsız olma, duyguların düzensizliği, sürekli hayal kurma, çabuk heyecanlanma, bazı gençlerde utangaçlık ve dikkati çekme korkusu bu dönemde ortak olarak görülen hususlardır.

Duygu ve heyecanlar değişen yaşla birlikte olgunlaşır. Duygulardaki olgunluk gencin zekâ seviyesine, okuldaki veya işteki başarısına, ailesinin onu yetiştirme tarzına, çevresi ve arkadaşları tarafından benimsenme derecesine ve cinsiyetine bağlı olarak değişir.

Kızların duygu ve heyecanlarını erkeklerden daha önce dengeledikleri söylenebilir.

Çocuklukta anne ve babası ile ilişkileri normal geçmiş, anne ve babasından yeterli ve doyurucu sevgi ve ilgi görmüş gençlerin, kendilerine güvenen, daha sağ-

lıklı ruh yapısına sahip bireyler olduğu söylenebilir.

Bu şekilde yetişenler daha iyi uyum sağlamakta, duygu ve heyecanlarını dengelemede de akranlarına göre çabuk olgunlaşmaktadırlar.

Gencin duygu ve heyecan gelişimi ile ilgili kaygı ve sorunları:

1. Başarısız olma, yetişkinler tarafından tenkit edilme veya bir teşebbüsünün engellenmesi durumunda kızgınlık ve öfkelerini maskeleyen zorluk çekerler (Varış 1963, s.150).

2. Karşı cinse aşık olmak sıklıkla rastlanan bir durumdur. Bu konuda karşılaşılan hayal kırıklıklarında çok fazla hassasiyet ve üzüntü göstermek belirgin bir özelliktir.

3. Yoğun şekilde hayal kurma görülür. Hayaller karşı cinsle ilgilidir. Gencin hayal alemi o derece doludur ki buna "gündüz rüyaları" da denir. Aşırı hayalcılık genci hayatın gerçeklerinden uzaklaştırabilir. Okulda veya işte bir konuya zihnini taksif etmesini engelleyebilir.

4. SOSYAL GELİŞME VE BUNA BAĞLI SORUNLAR

Türünden olanlarla bir arada olma arzusu ve davranışı düşük seviyeli organizmalarda da görülür. Sosyalleşme bebeklikte başlar. Her insan diğer insanlara karşı olan davranışlarının nasıl olacağını hayatının ilk yıllarından itibaren çevresindeki insanların davranışlarını gözleyerek, onları taklit ederek ve kendisine karşı yapılan davranışları tekrarlayarak öğrenir. Bir genç için sosyal olmak demek, insan olarak bir grup tarafından kabul edilebilecek ve birlikte olmaktan hoşlanılacak şekilde davranmak demektir. Bebeklikte ve çocuklukta anne-baba, yakın çevredeki bireyler ve oyun grubundaki arkadaşlarla kurulan ilişkiler sosyal uyumun öğrenildiği ilk tecrübelerdir.

Yedi yaşlarından itibaren çocuklar akranları ile bir arada olmaya başlarlar. Çocuk diğer insanlarla bir arada olmak için kuvvetli bir iç itilim duyar. Bu ihtiyacı karşılanmazsa mutsuz olur. Arkadaşları ile bir arada olmak çocuğun kişilere karşı davranışlarını önemli ölçüde biçimlendirir. Gençlik döneminin başlarında arkadaşı olmak, arkadaşları ile bir arada olmak, onlar tarafından aranan biri olmak çok önemsenir. Genç arkadaşlarının etkisine açıktır. Onların idealleri, ahlaki hükümleri, ve dünya görüşleri genci de etkiler. Arkadaş grubunda ortak değerler oluşur ve bu değerlere sahip çıkılır.

Grup içinde bir arada olmaktan hoşlanır. Gençler sokak aralarında veya köşe başlarında ayaküstü toplanır "sohbet" ederler. Konuşma konuları spor, karşı cins veya gelecekle ilgilidir. Konuşmalara katılmayıp sadece dinleyenler, duygularını ifade edemeyen, güvensizlik duygusu içindeki gençler olabilir.

Gelişme süresindeki birey kendine örnek alacağı bir yetişkine ihtiyaç duyar. Anne, baba veya başka yetişkinler örnek alınacak bireylerdir. Örnek alınan yetişkinlerin uygun davranış ve tavır içinde olması beklenir. İyi olmayan modelin taklit edilmesi olumsuz sonuçlar doğurur.

Ailede çocuğun yeri, ebeveynin çocuk ve gence olan tavır alışması, ailedeki birey sayısı sosyal tavırlar üzerine etki yapar.

Gencin sosyal gelişim ile ilgili kaygı ve sorunları:

1. Bir arkadaş grubuna katılmak ve onlar tarafından benimsenmek ister. Arkadaş grubu içinde yer almamak genç için huzursuzluk ve üzüntü kaynağıdır.

2. Gelişen bedenine ve kendi cinsine uygun roller ve sosyal davranışlar geliştirmek ihtiyacındadır. Yeni sosyal ilişkilere girmekte, yeni tanışmalarda tedirgin-dir.

3. Yetişkinlerin olduğu tanımadığı bir gruba girmek orada konuşmak zorunda olmak veya bir toplantıda yalnız kalmak gençler için kaygı ve üzüntü konusudur.

4. Yeni tartışmalarda, karşı cinsten tanımadığı kişilerin olduğu bir gruba girmede heyecanlanma, utangaçlık ve dikkati çekme korkusu ve yüz kızarması görü-

lür, gençliğin başındaki bireylerde sıklıkla rastlanan bu durum endişe ve kaygı doğurmaktadır.

5. KİŞİLİK GELİŞMESİ VE BUNA BAĞLI SORUNLAR

Kişilik (şahsiyet) bireyin psikolojik ve sosyal tepkilerinin tümüdür. Kişiliğin oluşmasında çevrenin ve katılımın ne ölçüde tesiri olduğunu ayırmak mümkün değildir. 0-5 yaşları arasında anne-babamızdan ve çevredeki diğer bireylerden gelen etkiler şahsiyetin ilk yapı taşlarını oluşturur. Ebeveynin çocuğu ile kurduğu sevgiye ve güvene dayalı yakınlık ve onu yetiştirme tarzı ile çocuğun geliştireceği şahsiyet yapısı arasında doğrudan bir ilişki vardır. Bebeklik ve ilk çocuklukta sevgi ve güven içinde yetiştirilen haklarına saygı gösterilen çocuğun yetişkinlikte daha en kıskançlık, egoistlik, hoşgörüsüzlük gibi belirtiler göstereceği söylenebilir.

Anne ve babanın çocuğu ile ilgili tavır alış, başarı düzeyi ve diğer beklentileri çocuğun şahsiyet özelliklerini etkiler.

Yetişkinlerin çocuklara ve gençlere olan davranışları çoğu kez çocuk ve gençlerin fiziki ve zihni durumları ile etkilenir. Ufak-tefek ve çelimsiz görünüşlü olanlarla himayeye muhtaç, bağımlı, fazla yetenekli değilmiş gibi davranılır. Gelişmiş vücuda sahip, kuvvetli ve sağlam görünüşlü olanlara ise daha olgun, bağımsız ve yetenekli olduğu düşünülerek olumlu şekilde davranılır (Sprinthall-Sprinthall, 1977).

Gencin çocukluktan bu yana gelişmekte olduğu bir kişilik yapısı ve kendine ait bir "benlik" kavramı vardır. Genç çevresini yorumlarken, dinî ahlakî değerler sistemini gözden geçirir ve devamlı olarak "neler yapmalı?" "neleri yapmamalıyım?" sorularını sorar bunların cevapları doğrultusunda davrandığı ölçüde huzurlu olur. Kişilik yapısına uygun olmayan davranışlara zorlandığında mutsuz olur.

Bireyin bulunduğu çağa göre ortak kişilik özellikleri gösterirken gençlik döneminde de ortak kişilik özellikleri vardır.

Gençliğin ilk yarısı genel olarak olumsuzluk çağı diye adlandırılır. Bu çağdaki bireylerde asi olma, otoriteye karşı gelme, sorumsuz davranma, büyüme, gelişme, kuvvetlenme arzusu görülebilir.

Başına buyruk alma, alinganlık ve karamsarlık gençliğin ilk yarısında görülen tipik tutumlardır (Kılıçcı 1980, s.25-35).

Gençliğin ikinci yarısında, bağımsız olma, bağımsız davranabilme arzusu, tanınma, saygı görme, başarılı olma isteği ön plândadır. Genç artık dikkatini kendi bedeninden çok dış dünyaya yoğunlaştırmıştır. İnsanların geri kalmışlığı, yoksulluk, ülkenin gelişmesi ve refaha ulaşmasının yolları ve benzeri konularda ilgi duyar. Yetişkinlerin yaptıklarını eleştirme sıklıkla görülür.

Gencin kişilik gelişmesi ile ilgili ihtiyaç ve sorunları:

1. Kendi hakkındaki kararları verebilecek şekilde davranmak, bağımsız olabilmek ister. Bağımsız davranışları engellenirse huzursuz olur.

2. Anne-baba ve diğer yetişkinlerle kendi aralarında davranış, tutum ve tavırlarda ve dünya görüşlerinde ortaya çıkan anlaşmazlık, iki kuşak arasında çatışmaya sebep olur.

3. Uygun bir dinî, ahlakî değerler sistemini benimsemek ve kendine has uygun bir hayat felsefesi geliştirmek ihtiyacıdır. Birbirleri ile çelişkili olan ve tutarlı olmayan değer hükümlerini uzlaştırmak veya kendine uygun olanları seçmek ister. Çelişkili değer yargıları neyin doğru olduğu konusundaki kararını güçleştirir. Bu hususta yardıma ihtiyacı vardır. Bir arayış içindedir, öğrenmek ve hayataun gerçeklerini yakalamak isterken farklı çevrelerin propagandasına kanabilir.

GENÇLİK ÇAĞINDA KARŞILAŞILAN DİĞER SORUNLAR

Gençlik döneminde akran grubunun etkisinin bireyin hayatında önemli rol oynadığı belirtilmiştir, (Cole, Hall 1970). Okul dönemine kadar anne ve baba çocuk üzerinde en etkili olan bireylerdir. Bu etki daha sonraki yıllarda devam etmekle beraber, okula devam etmeye başlayan çocuk üzerinde arkadaş ve akran grubunun da etkili olmaya başladığı görülür. Arkadaşlarının ve akranlarının etkisi gençlik döneminde daha da artar. Genç akranlarının bulunduğu bir gruba girmek, o grup tarafından benimsenen saygın bir birey olmak ister. Genç geçerli bir hayat felsefesine sahip olmak, bağımsız ve başarılı olmak ve en önemlisi kendisine değer verilen bir kişi olmayı arzular. Akran grubunda arzu ettiği sosyal kabulü göremezse mutsuz olur.

Gencin anne ve babası ile olan ilişkisinin azlığı ile, arkadaşları anne babası veya öğretmeni ile çatışmalarının onun yetişkinliğe geçişini engelleyeceği söylenebilir.

Ev hayatının iyi olmaması, anne-baba ile genç arasındaki farklı tutum, dünya görüşü ve düşünme farklılıkları çeşitli sürtüşmelere yol açmakta bu da gençlerde çatışmalara ve sorunlara sebep olmaktadır (Yavuzer 1982, s.98).

Ergenlerin genel problemlerinin hangi alanlarda yoğunlaştığını belirlemek için yapılan bir araştırmada ve lise son sınıfta okumakta olan bir grup gencin sorunlarının "gelecek, meslek, tahsil", "okul çalışmalarına uyum", "serbest zamanlarını değerlendirme" ve "kişisel psikolojik ilişkiler" alanlarında yoğunlaştığı bulunmuştur, (Kulaksızoğlu 1989, s.80).

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Türk gençliğinin Sorunları içinde bulunduğu yaş grubuna, cinsiyetine, eğitim düzeyine, meslek sahibi olup olmamasına, yaşadığı bölgenin şartlarına ve ekonomik seviyesine bağlı olarak değişiklikler göstermektedir.

Genel olarak gelecek hakkında, hangi mesleği seçeceği konusunda, eğitimle ilgili, spor yapamama ve serbest zamanı uygun şekilde değerlendirememekle ilgili sorunlar her kesimdeki genç tarafından ilk başlarda dile getirilmektedir.

Daha önceki bölümlerde ileri sürdüklerimize ek olarak aşağıdaki öneriler sunulmaktadır.

1. Ülke nüfusunun % 27'sini içine alan gençlik çağı için yapılan harcamalar yetersizdir. M.E.B.'na ve G.S.B.'na genel bütçeden ayrılan payların artırılması şarttır. Eğitim ve Gençlik hizmetleri için ayrılan paranın genel bütçe içindeki oranı diğer ülkelere mukayese edildiğinde çok düşük olduğu görülmektedir.

Ayrıca gençlik hizmetleri için kaynak yaratmak üzere fon tesis edilebilir.

2. Gençlerin spor yapacağı tesislerin sayısı son derece yetersizdir. Belediyelerin, Özel kurum ve kuruluşların kapalı ve açık spor tesisi kurmaları için teşvikler ve hatta zorunluluklar getirilmelidir.

Kapalı spor tesislerine harcanacak paranın açık hava tesislerine sarf edilmesi daha çok sayıda gencin beden faaliyetlerinde bulunmasını sağlar. Her konuda olduğu gibi spor sahası ve sporcu sayısı konusunda Avrupa Topluluğu (AT) ülkeleri ile aramızdaki farkı iki örnek açıklayacaktır. Almanya, Belçika ve Hollanda'da her dört kişiden biri (% 25) bir spor klübüne devam etmektedir. Almanyada 2400 kişiye bir kapalı yüzme havuzu düşmektedir.

Spor klüplerinin kuruluşunu dernekler yasasından ayırmak ve kolaylaştırmak, kamu ve özel kuruluşlar, belediyelerin spor klübü kurmaları ve klüpleri desteklemeleri konusunda teşvik etmek gerekir.

3. Mevcut Gençlik Kültür Merkezleri dokuz tanedir. Üçü Ankara'da, ikisi İstanbul'da, diğerleri İzmir, Çanakkale, Bolu ve Mardin'dedir. "Gençlik Merkezleri" yenden örgütlenmeli ve yurt sathına yayılmalıdır. Gençliğin serbest zamanlarını değer-

lendirmesi çeşitli kültür, sanat ve spor etkinliklerini öğrenmesi ve aktif olarak yapması için gençlerin bir arada olabileceği kurumlar oluşturulmalıdır. Bu çalışmalarını yaptırması için gençlik lideri yetiştirmeye özel bir önem verilmelidir.

4. Uluslararası gençlik kuruluşları ile çeşitli konularda işbirliği yapacak Millî Gençlik Teşkilâtımız yoktur. Bugün yurdumuzda uluslararası gençlik teşkilâtları ile muhatap olan ve işbirliği sağlayan özel bir turizm kuruluşlarıdır.

Uluslararası gençlik kuruluşları çalışma kampları düzenlemek, ülkeler arasında genç ve öğrenci mübadelesi yapmak, uluslararası öğrenci kimlik kartı vermek ve gençlik turizmi konularında ortak çalışma düzenlemektedir.

Bu çalışmaların ülkemizde de teşvik edilmesi, daha çok sayıda öğrencinin dış ülkelerde düzenlenen çalışma kamplarına gönderilmesi, dış ülkelere de ülkemize gelecek genç sayısının artması, gençler arasındaki etkileşimi arttıracak kardeşlik ve dostluk bağını kuvvetlendirecektir.

5. Gençlik kampları her mevsim tam kapasite ile gençlere açılmalıdır. Sahillerdeki kamplara tercihen denizden uzakta olan illerde yaşayan gençler davet edilmelidir. Halen 17 ayrı yerde gençlik kampı mevcuttur. Gençlik kamplarının ikisi izcilik hizmetleri için ayrılmıştır.

6. İzcilik ve tabiata dönük kampçılık, dağcılık, yürüyüş sporu gibi faaliyetler teşvik edilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.

7. Ülkemizde devlet çiftliklerinde ve köylerde çalışma kampları düzenlenmelidir. Şehir gençliği ile köy gençliği arasında kaynaşma, dostluk ve işbirliği geliştirilir, gençlerin ülkemizi daha yakından tanımalarına imkan sağlanır.

8. Çıracılık ve Yaygın Eğitim Merkezine bağlı Halk Eğitim Merkezleri ülkemizin bütün vilayetlerinde teşkilâtı olan bir kuruluştur. Türkiye'de 659 merkezi vardır. Birçok konuda kısa ve uzun vadeli kurslar açarak halkı eğitmekte ve meslekî nitelik kazandırılmaktadır. Halk Eğitim Merkezleri kapatılan Halk Evleri yerine 1961 yılında kurulmuştur. İşlevini o zamandan beri sürdürmektedir. Halk Eğitim Merkezlerinin okul dışı gençliğe yönelik eğitim faaliyetine ağırlık vermesi ve bu teşkilâtın çok daha güçlendirilmesi gerekir.

9. 3308 sayılı Çıracılık ve Meslek Eğitimi yasası, hem çalışan gençlerin mesleki eğitimlerini düzenlemekte, hem de Endüstri Meslek Lisesi ve Teknik Lisesinde okuyanların işbaşında eğitilmesi için işletmelere yükümlülük getirmektedir. Bu yasanın öngördüğü değişiklikleri yapmak ve aksayan taraflarını işler hale getirmek gerekir. Anılan yasanın getirdiği yenilikleri kamu oyuna tanıtıcı çalışmalar, bu yasanın işlerliğini arttıracaktır.

10. Örgün Eğitimde okullarda eğitim-öğretim faaliyetleri ve okulun idarî faaliyetleri gibi iki önemli çalışma grubu ile karşılaşmaktayız. Öğrencinin barınma, beslenme, ulaşım, ders dışı zaman etkinlikleri, sağlık, burs, kişisel psikolojik sorunlar, meslekî ve eğitime ait problemleri konusunda öğrenciye yardımcı olacak bir birim yoktur. Öğretmenlerin ve okul idarecilerinin bu sorunlara ayıracak zamanları yoktur ve mesleki formasyonları uygun değildir. Bu nedenle öğrenci "Kişilik Hizmetleri" anlayışı okullarda modern eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır.

Okullarda öğrenci kişilik hizmetleri kapsamına giren Rehberlik ve Psikolojik Danışma servisleri oluşturmak ve bunları yaygınlaştırmak gerekir. Halen ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarının bir kısmında bu servisler çalışmaktadır. İllerde Rehberlik ve Araştırma Merkezleri vardır. Bu servisler öğrencilerin kişisel ve mesleki problemleri ile ilgilenirler ve onlara yardımcı olmaya çalışırlar.

Okul müfredat programlarında bulunmayan "gencin fiziksel, cinsel ve duygusal özellikleri" veya "ders çalışma yöntemleri" gibi gençleri çok ilgilendiren konularda program hazırlayıp sunabilirler.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma bürolarının Çıracılık Eğitim Merkezlerinde ve birkaç ilimizde bulunan Gençlik Merkezleri'nde açılması ile okul dışında olan ve çalışan gençlerin kişisel ve mesleki sorunlarında yardım imkanı doğar. Bu tür gayretlerle gençler daha sağlıklı yetişecektir.

KAYNAKLAR

- "Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Plânı", **T.C. Resmi Gazete** 6 Temmuz 1989.
- V. Beş Yıllık Plân Destek Çalışmaları: 1** (Ekonomik ve Sosyal Gelişmeler) DPT: Yayın No DPT: 1975, Ocak 1985.
- Blair G.M.-Jones, R.S., **Psychology of Adolescence for Teachers** New York: The Mac Millan Co. 1964.
- Cole, L.-Hall, NIL., **Psychology of Adolescence** (London: Hold, Rinehard and Winston, 1970).
- Genel Nüfus Sayımı**, 20.10.1985 T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Nisan 1989.
- Gökçe, Birsen., **Gecekondu Gençliği**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 1971.
- Hurlock, E., "Ergenlikte Beden Gelişimi", Çev. G.Günce, Bkz. B.Onur, Ed. **Ergenlik Psikolojisi**, Ankara: Hacettepe Taş Kitapçılık Ltd.Şti. 1985.
- Kılıççı, Yadigar., "Ergenlikte Kişiliğin Gelişimi ve Uyumu", **Hacettepe Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, sayı 3 Aralık 1980, sayfa 25-35.
- Keklik, Nihat., **Felsefenin Temel İlkeleri**, İstanbul: İ.Ü.Ed.Fak. Yayınları, No 3484, 1987.
- Köknel, Özcan., **Cumhuriyet Gençliği ve Sorunları**, İstanbul: Cem Yayınevi, 1981.
- Kulaksızoğlu, Adnan., "Ergen-Aile Çatışmaları ile Annenin Tutumları Arasındaki İlişki ve Ergenlik Problemleri" **M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi** 1989, Sayı1, s.71-87.
- Neyzi, O. ve Alp, H., "Ergenlik Çağı Özellikleri", **İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası** 40: 187-215 (1977).
- Sprinthall R.C.-Sprinthall, N.A., **Educational Psychology**, New York: Addison-Wesley Pub. Co., 1977.
- Tezcan, Mahmut., **Kuşaklar Çatışması: Okuyan ve Çalışan Gençlik Üzerinde Bir Araştırma** Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1981.
- Yavuzer, Haluk., "Ergen ve Aile", **Aile ve Çocuk**, 1982, sayı 2, sayfa 95-99.
- Varış, Fatma., **Ergenin Gelişimi**, İstanbul: Özgü Yayınevi, 1963.